

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 24 mars 1933 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna den 1 mars år 1933 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 162, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

**Lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930
(nr 259) om församlingsstyrelse.**

Härigenom förordnas, att 40 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

40 §.

I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd.

Bilda två eller flera församlingar ett pastorat, skola de, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet, hava ett gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vården om pastoratets och församlingarnas gemensamma angelägenheter. Att pastorat må uppdraga åt särskild boställsstyrelse att i avseende å förvaltningen av prästgård och löneboställe fullgöra de åligganden, som eljest tillhöra kyrkorådet, är särskilt stadgat.

Två eller flera församlingar må ock, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet eller bilda ett pastorat, förena sig om ett gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter.

Gäller beträffande folk- och fortsättningsskoleväsendet i församling vad i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner är stadgat, skall skolråd ej utses i församlingen.

För förvaltningen — — — — — för församlingarna.

Där församling — — — — — särskild biblioteksstyrelse.

Beträffande fortsättningsskolestyrelse — — — — — angående skolråd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Där i pastorat bestående av två eller flera församlingar vid tiden för ikraftträdandet av denna lag icke finnes gemensamt kyrkoråd för vårderna om pastoratets angelägenheter, skall val av ledamöter och suppleanter i sådant kyrkoråd äga rum före den 1 maj 1933; och skall tjänstgöringstiden för de sålunda valda utgå den 31 december 1935.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 24 februari 1933.

Enligt 40 § i 1930 års lag om församlingsstyrelse skall i varje församling finnas ett kyrkoråd. Två eller flera församlingar må dock, ändå att de icke bilda kyrklig samfällighet, förena sig om gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter.

I propositionen föreslås, främst med hänsyn till de nya och krävande förvaltningsuppgifter, som tillagts pastoraten genom den nya ecklesiastika boställslagstiftningen och som anses motivera ett obligatoriskt inrättande av särskilda organ för pastoratsärendenas beredning och beslutens verkställande, sådan ändrad lydelse av 40 § lagen om församlingsstyrelse, att gemensamt kyrkoråd (pastoratskyrkoråd) alltid göres obligatoriskt för två eller flera församlingar, som bilda ett pastorat.

Frågan om obligatoriskt inrättande av pastoratskyrkoråd för beredning och verkställighet av pastoratsärenden har tidigare bland annat berörts av kammarkollegiet i ett år 1921 till Kungl. Maj:t avgivet yttrande. Kollegiet föreslog härvid, att församlingarna inom samma pastorat, vilka redan enligt 1862 års kyrkstämmoförordning genom samstämmigt beslut ägde förena sig om gemensamt kyrkoråd — i vilket fall särskilda församlingskyrkoråd dock ansågos uteslutna — obligatoriskt skulle hava ett gemensamt kyrkoråd med särskilda uppgifter av ekonomisk natur. Detta borde emellertid icke för framtiden utesluta möjligheten av särskilda församlingskyrkoråd.

Enligt ett inom ecklesiastikdepartementet år 1929 uppgjort utkast till lag om församlingsstyrelse skulle pastorat, bestående av två eller flera försam-

lingar, alltid utgöra en kyrklig samfällighet, såvitt anginge pastoratets gemensamma angelägenheter. Detta hade till följd, att för församlingar, som bildade ett pastorat, alltid skulle finnas ett samfällt kyrkoråd för pastoratsangelägenheterna.

Det för 1930 års riksdag (proposition nr 100) framlagda förslaget till lag om församlingsstyrelse m. m. var byggt på uppfattningen att den i utkastet föreslagna anordningen skulle leda till en betänklig överorganisation, eftersom det i många pastorat endast sällan förekom gemensamma ärenden. Därför ansågs det icke påkallat att obligatoriskt föreskriva, att församlingarna i ett pastorat alltid skulle bilda en kyrklig samfällighet. Det viktigaste vore, enligt vederbörande departementschefs uttalande, att möjlighet bereddes pastoratet att tillsätta ett gemensamt verkställande organ framför allt för förvaltning, utbetalning och redovisning av medel, avsedda för prästerskapets avlöning. Församlingarna ansågos därför, ändå att de icke utgjorde en kyrklig samfällighet, böra beredas möjlighet att utse ett för pastoratet gemensamt kyrkoråd, vilket skulle kunna finnas till vid sidan av de särskilda församlingskyrkoråden. Emellertid ansågs anordningen icke böra begränsas till dylika församlingar enbart utan former för samverkan böra skapas jämväl för församlingar tillhörande olika pastorat. — Gällande bestämmelser om gemensamt kyrkoråd i 1930 års lag om församlingsstyrelse äro utformade i enlighet härmed.

Enligt 40 § lagen om församlingsstyrelse är, utom för det fall att två eller flera församlingar bilda en kyrklig samfällighet, tillsättandet av gemensamt kyrkoråd för församlingarna fakultativt. Frågan härom är en kyrkligt-kommunal självstyrelseangelägenhet. Kungl. Maj:t saknar alltså behörighet att med stöd av 6 § i lagen — som bemyndigar Kungl. Maj:t att utfärda särskilda tillämpningsföreskrifter, bland annat beträffande ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra kyrklig samfällighet — förordna om bildande av dylikt gemensamt kyrkoråd för två eller flera församlingar. Något trängande behov av en regel om obligatoriskt kyrkoråd i alla pastorat torde ej heller tidigare varit förhanden. Man hade nämligen haft anledning antaga, att församlingarna inom ett pastorat, i den mån ett verkligt behov av ett pastoratskyrkoråd visade sig uppstå, på frivillighetens väg och i enlighet med de möjligheter, som lagen om församlingsstyrelse öppnade, skulle förena sig om gemensamt kyrkoråd. Så har emellertid, enligt vad som upplysts av vissa i förevarande ärende hörda myndigheter, ingalunda alltid visat sig vara fallet. Men med hänsyn härtill och till de nya krävande förvaltningsuppgifter, som genom den föregående år antagna ecklesiastika boställslagstiftningen tillagts pastoraten och som tarva fasta, enhetliga berednings- och verkställighetsorgan, är en lagbestämmelse, som gör ett gemensamt kyrkoråd obligatoriskt för två eller flera församlingar, vilka bilda ett pastorat, erforderlig.

Regeln härom lär enligt numera vunnen erfarenhet vara motiverad även för det fall, att pastorat med stöd av 3 § i ecklesiastika boställsordningen uppdrager förvaltningen av prästgård och löneboställe åt särskild boställsstyrelse. Även om dylikt uppdrag lämnas, kommer likvisst för pastoratet att finnas vissa gemensamma angelägenheter, för vilkas behandling ett pastoratskyrkoråd bör finnas. De s. k. 1932 års ecklesiastika boställssakkunniga hava också erinrat om behovet av att för varje pastorat finnes ett städse funktionerande förvaltningsorgan, till vilket myndigheter och enskilda kunna hänvända sig i ärenden, som beröra pastoratet såsom sådant. Utskottet tillstyrker alltså en lagändring i propositionens syfte.

Utskottet har dock funnit sig böra uppgöra nytt förslag till ändrad lydelse av 40 § lagen om församlingsstyrelse, främst med hänsyn till att det bör klart angivas i lagtexten, att de enskilda församlingarnas hittillsvarande rätt att utse särskilda kyrkoråd icke berövas dem genom lagändringen. En hänvisning i 40 § i lagen till bestämmelsen om särskild boställsstyrelse i ecklesiastika boställsordningen är enligt utskottets mening icke erforderlig.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte i anledning av sagda proposition för sin del antaga följande

Förslag

till

**Lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930
(nr 259) om församlingsstyrelse.**

40 §.

(Nuvarande lydelse.)

I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd. Två eller flera församlingar må dock, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet, förena sig om gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter. Gäller beträffande folk- och fortsättnings-skoleväsendet i församling vad i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner är stadgat, skall skolråd ej utses i församlingen.

(Utskottets förslag.)

I varje församling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd.

Två eller flera församlingar må, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet, förena sig om gemensamt kyrkoråd eller ock, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse ett gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter. *Bilda församlingarna ett pastorat, skola de dock, med bibehållande av rätten att utse särskilda kyrkoråd, hava ett gemensamt kyrkoråd för vård om pastoratets angelägenheter.*

(Nuvarande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

Gäller beträffande folk- och fortsättningsskoleväsendet i församling vad i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner är stadgat, skall skolråd ej utses i församlingen.

För förvaltningen — — — för församlingarna.

Där församling — — — särskild biblioteksstyrelse.

Beträffande fortsättningsskolestyrelse — — — angående skolråd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Där i pastorat bestående av två eller flera församlingar vid tiden för ikraftträdandet av denna lag icke finnes gemensamt kyrkoråd, skall val av ledamöter och suppleanter i sådant kyrkoråd äga rum före den 1 maj 1933; och skall tjänstgöringstiden för de sålunda valda utgå den 31 december 1935.

Stockholm den 23 mars 1933.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: herrar Reuterskiöld, Hallén, Oscar G. Karlsson, greve Spens, Hellberg, Sandegård, Sundberg*, Björkman, Källman, Karl A. Johanson*, Karl Wilhelm Bodin*, Persson i Trången*, Andersson i Igelboda*, Gustafson i Kasenberg, Fast*, Olsson i Mora, Brännberg*, Pehrsson i Göteborg, Lindmark* och Johnsson i Norrahammar.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) av herr *Reuterskiöld* och greve *Spens*, som ansett utskottets yttrande böra lyda sålunda:

»Handlingarna i detta ärende, vilka varit för utskottet tillgängliga, visa att domkapitlen i allmänhet vitsorda förhandenvaron av ett större behov numera än förr av gemensamt kyrkoråd. Av handlingarna framgår däremot icke, att detta behov skulle ha sin grund i något annat förhållande än den ecklesiastika boställsordningens tillkomst. För de behov, som eljes föreligga, synes nuvarande ordning alltså tillfredsställande, enligt vilken det beror av församlingarna själva att förena sig om gemensamt kyrkoråd, om och när de själva finna behov härav föreligga. Och det stämmer föga överens med hela den princip om församlingarnas självständighet, varpå 1930 års lagstiftning vilar, att obligatoriskt påtvinga församlingar, som icke bildat en kyrklig samfällighet, ett gemensamt kyrkoråd. Ur de synpunkter utskottet, som väl har att pröva förslag rörande församlingsstyrelselagen, men icke rörande boställsordningen — de senare höra under lagutskott — måste anläggas, är därför den av Kungl. Maj:t nu föreslagna ändringen i församlingsstyrelselagen obehövlig och i huvudsak oförenlig med lagens egna principer.

Om åter garanti för erhållandet av ett gemensamt organ för boställsärenden inom pastorat, som ej utgör kyrklig samfällighet, anses nödig, emedan den nya ecklesiastika boställsordningen även i denna del möjligen är bristfällig och ofullständig, vore det riktigare att göra ändringen i sagda författning själv. Emellertid synes det utskottet, i den mån utskottet kan bedöma denna fråga, som skulle icke ens en sådan ändring vara nödvändig, i det att pastoratet enligt boställsordningen måste hava ett organ för boställsärendena och därvid enligt samma boställsordning fått möjlighet att välja mellan gemensamt kyrkoråd och boställsstyrelse: den omständigheten, att boställsordningen ej ålägger pastoratet att göra detta val, innebär ingalunda, att pastoratet skulle kunna välja att helt låta bli att utse det nödvändiga organet — skulle pastoratet i detta stycke visa sig omedgörligt, lär genom biskopens lämpliga ingripande rättelse alltid kunna vinnas eller ock får pastoratet dragas med de obehagliga följderna av att dess särskilda kyrkoråd nödgas skapa en inbördes samverkan, som lagen ej förutsett. Men, även om svårigheter här kunna, åtminstone teoretiskt, tänkas, lär ej kunna med fog påstås, att för deras övervinnande skulle tillskapas ett legalt så orimligt förhållande som det, att gemensamt kyrkoråd bleve obligatoriskt utan att alltid erhålla någon uppgift att fylla: *om pastoratet föredrager boställsstyrelse, blir nämligen kyrkorådet överflödigt, men skulle dock enligt lagförslaget finnas.*

Det är uppenbart, att ett sådant kyrkoråd visserligen kan erhålla även andra uppgifter än enligt boställsordningen, men detta måste i så fall ske med begagnande av den redan nu stadgade rätten för pastoratets församlingar att förena sig om en dylik anordning — och på annan väg kunna dessa uppgifter ej erhållas, eftersom boställsordningen är den enda författning, som ålägger det gemensamma kyrkorådet, i brist på boställsstyrelse, vissa uppgifter.

Härtill kommer, att lagförslaget uttryckligen utsträcker rätten för församlingar att, oberoende av boställsordningen, förena sig om gemensamt kyrkoråd, till fall, som med nuvarande lydelse av § 40 i lagen om församlingsstyrelse icke direkt beaktats, ehuru i andra paragrafer i viss mån så skett, t. ex. då församlingar, som varken bildat kyrklig samfällighet eller utgöra ett pastorat, dock vilja förena sig om gemensamt kyrkoråd. Rent kyrkorättsligt synes det knappast vara riktigt att söka främja en sådan anordning, även om den kommunalrättsligt medgivits. Och under inga omständigheter lär det vara befogat eller ens lämpligt att på detta område i detta sammanhang företaga lagändringar, vilkas räckvidd ej kan nu överskådas och för vilka tarvas en vida grundligare utredning än den som föreligger och än den, som utskottet, vilket icke har att behandla kyrkorättsliga frågor, är i stånd att verkställa.

Då därjämte den föreslagna texten i olika avseenden är otillfredsställande, men utskottet, som icke finner den föreslagna ändringen av församlingsstyrelselagen över huvud tillräddlig oberoende av ändringar i boställsordningens bestämmelser, saknar anledning vidare ingå på en textgranskning, hemställer utskottet,

att riksdagen måtte förklara sig icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 162.»

2) av herr *Olsson* i Mora.
